

Beslut

efter kvalitetsgranskning av det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser vid Stenkulaskolan i Malmö kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Stenkulaskolan avseende kvaliteten inom det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser.

Granskningens syfte är att bedöma kvaliteten i de samråd som sker inom garantin för tidiga stödinsatser. I dessa samråd ska personal med specialpedagogisk kompetens bidra med sin kompetens till skolors arbete med att främja de yngre elevernas språkliga (svenska) och matematiska utveckling.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av skolenhetens förberedelse och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd. Av författningsstödet framgår i vilka situationer som samråd ska ske och där beskrivs även de centrala begreppen i garantin.

Skolinspektionen besökte Stenkulaskolan den 29 mars 2023. Besöket genomfördes av utredarna Ana-Maria Koci Spång och Anna-Carin Kostic.

Vid granskningsbesöket inhämtades information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med lärare och förskollärare som undervisar i förskoleklass.
- En gruppintervju lärare som undervisar i åk 1-3.
- En intervju med personal med specialpedagogisk kompetens.
- En intervju med rektorn.
- Studier av dokument som begärts in från skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Den här granskningen är del av ett större regeringsuppdrag att följa upp och utvärdera garantin för tidiga stödinsatser

(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/garanti-for-tidiga-stodinsatser/>).

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2023.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att Stenkulaskolan uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende samråd inom garantin för tidiga stödinsatser.

Skolinspektionens bedömningar

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att arbetet inom de granskade områdena fungerar väl.

Granskningen visar att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens har etablerat ett nära samarbete i de samråd som ska ske inom ramen för garantin. Skolan har utarbetade rutiner för arbetet med att identifiera elevernas behov av stöd och dessa rutiner omfattar även arbetet med garantin. Även om garantins särskilda begrepp inte används finns det i personalgruppen en samsyn och gemensam förståelse för innebörden i dessa. Behov av kompetensutvecklingsinsatser har inte identifierats annat än inledningsvis i arbetet med kartläggningar.

Granskningen visar att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens analyserar resultaten av de obligatoriska materialen tillsammans och i analysen utgår från vad det är som påverkar elevernas resultat. De använder vidare sina specifika kunskaper i samråd om vilket stöd som fungerar för olika elever samt reflekterar tillsammans, såväl vid särskilda avstämningstillfällen som löpande, över hur undervisningen och stödinsatser fungerat.

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Motivering

En samsyn om garantins syfte präglar samarbetet mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens

Granskningen visar att Stenkulaskolan har ett väl utvecklat och gediget arbete för att tidigt uppmärksamma elevernas olika stödbehov, och att arbetet med garantin är en del i detta. Skolans lärare har ett nära samarbete med personal med specialpedagogisk kompetens och intervjuer som genomfördes under skolbesöket samt inskickat material visar att samarbetet omfattar såväl arbetet med de obligatoriska materialen, de olika samråd som ska genomföras inom ramen för arbetet med garantin, som utveckling av undervisningen.

I samtliga intervjuer beskrivs ett tätt samarbete kring elevers kunskapsutveckling och skolsituation och elevers behov av stöd diskuteras och följs kontinuerligt upp på olika möten. Elevers behov av stöd lyfts också enskilt i den handledning lärare får en gång i veckan av speciallärare. Personal med specialpedagogisk kompetens finns enligt lärare alltid nära till hands. I skolans kalendarium, elevhälsoplan och läs- och skrivplan anges när olika möten i elevstödsarbetet ska ske och arbetet med garantin ingår i dessa möten mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens.

Samarbetet präglas vidare av en gemensam syn på vad arbetet med garantin förväntas leda till på skolan – att alla elever ska ges likvärdiga förutsättningar och tidigt få stöd i sin kunskapsutveckling. Det framkommer även i intervjuerna att personalen upplever att det obligatoriska materialet inte alltid är tillräckligt för att synliggöra behov hos elever, varför dessa kompletteras med andra screeningmaterial.

Även om garantins specifika begrepp inte regelmässigt används i kollegiet uppges i intervju med både skolläda och personal med specialpedagogisk kompetens att skolan arbetar utifrån begreppens innebörd. Något behov av kompetensutvecklingsinsats har inte uppmärksammats i arbetet med garantin. När garantin infördes år 2019 fick dock lärare som undervisar i förskoleklassen utbildning i hur de skulle genomföra kartläggningsmaterialet och hur de kan använda det i undervisningen. I samtliga intervjuer framhålls skolans personal med specialpedagogisk kompetens som en värdefull tillgång och kompetens i arbetet med att tidigt uppmärksamma och sätta in ändamålsenligt stöd.

Skolinspektionen ser positivt på skolans gedigna arbete med att uppmärksamma elever tidigt och att säkerställa att elever ges ändamålsenligt stöd men vill framhålla värdet i att föra samtal i personalgruppen om innebörden i garantins specifika begrepp, för att på så sätt stärka en gemensam samsyn om garantin och dess syfte. Det är i sammanhanget särskilt viktigt att det finns en samsyn om den låga tröskel som ska krävas för att en elev ska bedömas uppvisa ”indikation”. Detta för att minimera risken för att elever som inte har uppenbara stödbehov förblir oupptäckta.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödsatser

Motivering

Materialens resultat analyseras gemensamt för att undersöka vilket stöd som fungerar

Granskningen visar att när resultaten av de obligatoriska materialen analyseras utgår analysen från vad det är som påverkar elevernas resultat. I samtliga intervjuer framkommer att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens på olika sätt och under olika möten undersöker vad materialen visar, och att deras reflektioner omfattar klassens samtliga elever och sker såväl på grupp- som på individnivå.

I intervjuerna beskrivs att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens samråder med undervisande lärare efter att de har bedömt elevernas resultat och att de under dessa samråd tittar efter mönster och diskuterar vilka insatser som behöver sättas in. Personal med specialpedagogisk kompetens gör även en jämförelse med resultaten från den screening som de själva gör parallellt och de tittar efter om det är samma elever som fångats upp av lärare i de obligatoriska materialen. Därefter ger de förslag på hur lärare kan gå vidare med anpassningar. Utvecklingsmöten uppges i samtliga intervjuer vara ett viktigt tillfälle då även ledningen sitter med och diskuterar hur de ska gå vidare med elever eller elevgrupper och under dessa möten görs även en bedömning av vem i personalgruppen som ska arbeta med vilken elev. Även så kallade "PLC-möten" där lärare årskursvis eller ämnesvis diskuterar och dit personal med specialpedagogisk kompetens ibland blir inbjudna är ytterligare en kanal där resultaten analyseras och diskuteras.

Granskningen visar att samrådsarbetet sker på samma sätt oavsett vilken årskurs det rör sig om och att fokus är på såväl matematik som svenska. Specialpedagogens stödinsatser är jämnt fördelat mellan pojkar och flickor, även om det i intervjuer uppges att det är fler flickor än pojkar som under höstterminen haft lästräning. Det är även mer stödinsatser i svenska som andraspråk än i matematik. Enligt intervjuad personal är det många elever i varje klass som visar indikation. Oftast är det efter ett första samråd med personal med specialpedagogisk kompetens en handfull elever kvar som lärare behöver fortsatt stöd i hur de ska tänka kring anpassningar.

Lärare och specialpedagog reflekterar tillsammans och tar stöd i varandras kompetens för att utveckla undervisningen

Granskningen visar att kollegialt lärande genomsyrar skolans arbete. Fokus på utveckling av undervisningen är en ständigt pågående process och arbetet med garantin är en del av denna process. I samtliga intervjuer framgår det att lärare och specialpedagogisk kompetens tillsammans reflekterar och analyserar hur undervisningen fungerar för olika elever, och att detta leder till att undervisningen utvecklas.

De resultat som visas efter kartläggningar/bedömningsstöd ska enligt intervjuad personal vara en grund för den fortsatta planeringen av arbetet i klassrummen. Mönster som har iakttagits gäller exempelvis svenska/svenska som andraspråk och hur vissa elever uttrycker sig i skrift, vilket har föranlett en diskussion om hur lärare ska arbeta för att elever ska ha en bättre meningsuppbyggnad, eller förslag om att lärare ska prova en struktur för genretext. Insatser testas och följs enligt samtliga intervjuade kontinuerligt upp och analyseras för att se om de gett resultat. Personal med specialpedagogisk kompetens framhåller att de har sett att anpassningarna i helklass oftast behövs.

Exempelvis har de på skolan arbetat aktivt med att implementera lektionsstrukturer i åk 2 då eleverna hade väldigt låga resultat i förskoleklass.

De kan nu se att arbetet har lett till en progression då de mer än halverat gruppen av elever som visat indikation, och har goda förhoppningar om att resultaten i nationella provet nästa läsår kommer bli goda för de eleverna.

I samtliga intervjuer framhålls att personal med specialpedagogisk kompetens är en värdefull tillgång och att de ofta är ute i klassrummen och observerar hur lärare arbetar och ger lärare tips och stöd. De kan utifrån sin kompetens exempelvis titta efter vad som kan ligga bakom att läraren känner oro över en elev.

En personal som är ny på skolan framhåller i intervju att de val av metoder som skolan gjort för att uppfylla garantin grundas i en stor medvetenhet av elevgruppens behov och vad elever som befinner sig i denna riskgrupp behöver. Redan på lednings- och stimulansnivå finns en medvetenhet kring vad som behövs för elever som har visat stödbehov. En reflektion som också ges är att personalen har sett att det finns många elever som har svårigheter med att läsa och skriva i de högre årskurserna och att det sannolikt inte beror på att alla elever har särskilda behov utan att skolan behöver göra rätt från början, vilket de nu också försöker göra.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Roger Thuring

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Ana-Maria Koci Spång, (föredragande) och utredare Anna-Carin Kostic medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade utifrån Skolverkets rekommendationer för arbetet med garantin.¹

Följande områden granskas:

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens etablerar ett nära samarbete och samtalar om hur det gemensamma arbetet med garantin ska utformas och hur arbetet ska leda till att syftet med garantin uppfylls.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens identifierar behov av och föreslår kompetensutvecklingsinsatser inom garantins område.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens arbetar tillsammans utifrån organisationens och skolans rutiner och med frågorna vad, hur, när och av vem något ska göras inom garantin.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens utvecklar en samsyn kring begrepp och målsättning för arbetet med garantin.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens tar stöd i varandras kompetens i arbetet med att möta elevernas varierande förutsättningar och behov.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens reflekterar och analyserar tillsammans hur undervisningen har utgått från ett varierat sätt att lära och hur eleverna har fått möjlighet att visa sina kunskaper.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens samtalar om vilket stöd som fungerar för eleven.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens analyserar tillsammans resultaten av de obligatoriska materialen utifrån vad det är som påverkar elevernas resultat.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Garanti för tidiga stödinsatser \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/garanti-for-tidiga-stodinsatser).

¹ Skolverket (2022). *Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet*. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

Bilaga 2: Författningsstöd

Förberedelser och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I skollagen finns bestämmelser om en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet. Garantin består av flera led för att säkerställa att elever i behov av stödinsatser får rätt stöd i rätt tid. Enligt skollagen ska ansvarig förskollärare eller lärare i förskoleklassen, årskurs 1 och 3 i grundskolan under vissa förutsättningar genomföra en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling. Den särskilda bedömningen ska göras om det, utifrån obligatoriska kartläggnings- och bedömningsmaterial, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper i svenska, svenska som andraspråk eller matematik som gäller för aktuell skolform.²

Om det efter en sådan särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie verksamheten eller göras en anmälan om eventuellt behov av särskilt stöd till rektorn enligt 7 §.³

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts. Resultatet av uppföljningen ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs.⁴

Skollagen definierar tre situationer inom garantin för tidiga stödinsatser, där ansvarig förskollärare eller lärare som huvudregel ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens. Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid den särskilda bedömningen av en elevs eventuella behov av extra anpassningar och särskilt stöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik samt vid planering av sådana extra anpassningar så att rätt stödinsatser utformas för eleven. Den ansvariga förskolläraren eller läraren ska också vid uppföljningen av det stöd som getts samråda med personal med specialpedagogisk kompetens.⁵

² 3 kap. 4 § 1 st. skollagen (2010:800).

³ 3 kap. 4 § 2 st. skollagen.

⁴ 3 kap. 4 b § skollagen.

⁵ 3 kap. 4 a § skollagen.

Av förarbetena framgår att syftet med garantin för tidiga stödinsatser inte bara är att de elever som är i behov av stödinsatser ska få sådana insatser tidigt. Avsikten är också att det ska säkerställas att dessa insatser är utformade utifrån elevens behov. Specialpedagogisk kompetens kan enligt förarbetena bidra till att stödinsatserna utformas på ett ändamålsenligt sätt och även bidra i utvärderingen av insatserna.⁶

Vidare anges i förarbetena att personal med specialpedagogisk kompetens ska vara ett stöd för ansvarig förskollärare eller lärare, bland annat vid bedömningen av behovet av stödinsatser hos de elever som befinner sig i gränslandet mellan dem som inte bedöms ha något sådant behov och elever där förutsättningarna för extra anpassningar eller anmälan till rektorn enligt 7 § redan är uppfyllda. På vilket sätt samrådet ska genomföras måste avgöras från fall till fall. Även i fråga om planering måste det sätt på vilket samrådet ska genomföras avgöras från fall till fall.⁷

I läroplanen anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.⁸ Vidare anges att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd, och samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.⁹

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt hjälp de behöver. Rektorn har vidare ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁰

⁶ Regeringens proposition 2017/18:195. *Läsa, skriva räkna – en garanti för tidiga stödinsatser*, s. 51 f.

⁷ Prop. 2017/18:195 s. 86.

⁸ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22), 1. Skolans värdegrund och uppdrag, avsnitt En likvärdig utbildning.

⁹ Lgr 22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹⁰ Lgr 22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.